

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Programmateam GLB NSP
t.a.v. Zienswijze concept S-MER en samenvatting NSP
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Ook ingediend via hetnieuwegl@minlnv.nl

Datum 1 februari 2022
Onderwerp Zienswijze Vewin
concept S-MER en
samenvatting GLB-NSP
Ons kenmerk 96159/MB
Voor informatie -
Bijlagen -
CC

Het Ministerie van LNV heeft het Strategisch Milieueffectrapport (S-MER), met als bijlage de samenvatting van het Nationaal Strategisch Plan ter inzage gelegd. Vewin maakt graag van de gelegenheid gebruik om hierop namens alle drinkwaterbedrijven een zienswijze in te dienen.

Kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen

Schoon water in voldoende hoeveelheid is essentieel voor zowel de landbouw- als de drinkwatersector. De kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen staan onder toenemende druk, onder andere door stoffen afkomstig uit de landbouw, zoals nitraat en bestrijdingsmiddelen. Uit de Nationale analyse Waterkwaliteit en uit onderzoek van RIVM (rapport 'Staat Drinkwaterbronnen', 2020) blijkt dat de kwaliteit van drinkwaterbronnen de afgelopen jaren niet significant is verbeterd. De doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn voor deze wateren nog niet in zicht, terwijl deze uiterlijk in 2027 gehaald moeten zijn. Er is dringend extra inzet nodig om de waterkwaliteit- en kwantiteitsdoelen voor drinkwaterbronnen te kunnen bereiken. Het GLB-Nationaal Strategisch Plan is een belangrijk hulpmiddel om te zorgen voor vermindering van de verontreiniging van bodem en water door landbouwemissies.

Hier ligt een belangrijke relatie met andere plannen en beleidssporen, zoals het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (7^e NAP), de Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP's) van de KRW, de stikstofaanpak, de Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 en het Deltaprogramma Zoetwater. De door het vorige kabinet voorbereide plannen – waaronder het Nationaal Waterprogramma, de SGBP's en het 7^e NAP – zijn helaas onvoldoende om de doelen van de Kaderrichtlijn Water te halen, zeker waar het drinkwaterbronnen betreft. Hier is dus bijsturing nodig. Het nieuwe coalitieakkoord toont ambitie op het vlak van waterkwaliteit en beschikbaarheid van zoetwater, die wat Vewin betreft moet leiden tot extra actie en maatregelen. Vewin pleit onder andere voor een watertransitie, gericht op een klimaatrobuust systeem dat de toekomstige waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit verzekert. Hiervoor is politieke urgentie nodig, samenwerking en brede maatschappelijke consensus.

Voor wat betreft het 7^e NAP heeft de nieuwe minister van LNV een addendum aangekondigd waarin maatregelen vastgelegd zullen worden om tot volledig doelbereik van de Nitraatrichtlijn en de KRW te komen. De inzet voor het addendum is dat de in het coalitieakkoord aangekondigde geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak moet gaan zorgen voor het oplossen van de resterende opgave voor waterkwaliteit in relatie tot de landbouw. Deze gebiedsgerichte aanpak, die integraal zal worden ingevuld (stikstof, maar ook gericht op (Europese) normen en opgaven voor waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit) via het *Nationaal Programma Landelijk Gebied* is ook een belangrijk element in het NSP. Een goede afstemming tussen beide plannen is dus belangrijk.

Drinkwaterbronnen in het NSP

Helaas komt de aanpak van de problematiek rond de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen te weinig aan de orde in het NSP. Bij de beschrijving van de hoofddoelen van het GLB (waarbij doel E/ SO5 'Efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen' het meest relevant is voor de drinkwatersector) en bij de beschrijving en beoordeling van de behoeften wordt het belang van voldoende schone bronnen onderkend. Bij behoefte N15 (E1) 'Betere chemische en biologische waterkwaliteit' is o.a. het aspect 'Bescherming waterkwaliteit bij innamepunten t.b.v. drinkwaterproductie (grond- en oppervlaktewater)' opgenomen. Vewin vindt het positief dat behoefte N15 het hoogste prioriteitsniveau krijgt, onder andere omdat drinkwaterbronnen onder toenemende druk staan, en er blijvende knelpunten zijn bij winningen voor drinkwaterproductie (nitraat en bestrijdingsmiddelen).

Helaas wordt uit de beschrijving van de interventiestrategie en de interventies zelf nergens duidelijk hoe deze kunnen of zullen bijdragen aan verbetering van de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen. Ook in de S-MER komen de effecten van interventies op drinkwaterbronnen niet aan de orde.

- » Vewin vindt dat de bescherming van drinkwaterbronnen prioriteit moet krijgen in het NSP, en dat duidelijk moet zijn hoe het NSP hieraan een bijdrage levert.

Vewin had graag gezien dat de verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van drinkwaterbronnen expliciet opgenomen was in de basiseisen voor GLB-steun (de conditionaliteiten). Omdat dit niet is gebeurd, is het van belang om goed gebruik te maken van de andere instrumenten van het GLB waarmee gewerkt kan worden aan een verbetering van waterkwaliteit en -kwantiteit binnen de Groen-Blauwe Architectuur. In zowel de 1^e pijler (conditionaliteiten, eco-regeling) als de 2^e pijler (Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer, stimulerende kennis en innovatie, gebiedsgerichte samenwerking voor aanpak van integrale opgaven etc.) zijn meerdere interventies geschikt om de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen te verbeteren. Het moet helder zijn hoe het samenspel tussen deze interventies in de Groen-Blauwe Architectuur aan doelbereik gaat bijdragen.

Vewin vindt dat de volgende zaken in het NSP moeten worden opgenomen of gewijzigd:

- » Scherp de conditionaliteiten aan gericht op bescherming van drinkwaterbronnen.
Vooral GLMC4 (bufferstroken) en GLMC7 (vruchtwisseling) helpen hierbij. In de S-MER wordt geconcludeerd dat strengere eisen aan de GLMC's leiden tot positieve effecten op de waterkwaliteit.
- » Neem activiteiten op in de eco-regeling die de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen aantoonbaar verbeteren.
Geef boeren in grondwaterbeschermingsgebieden en nabij innamepunten bijvoorbeeld vergoedingen voor (gedeeltelijk) overstappen naar emissie-arme landbouw, o.a. zonder gebruik van chemische middelen. Of vergoed de certificerings- en keuringskosten die boeren moeten maken om aan te tonen dat ze emissieloos of biologisch werken.
Aandachtspunt bij activiteiten in de eco-regeling is dat, vanwege de vrijwilligheid en keuzevrijheid, boeren niet persé kiezen voor een activiteit die bijdraagt aan een betere waterkwaliteit of -beschikbaarheid. Hierdoor zijn de positieve effecten van de opname in de eco-regeling van dergelijke activiteiten op het milieu onzeker. Omdat er ruimte is om gebiedsgerichte accenten toe te passen in de eco-regeling/ regionaal te differentiëren afhankelijk van specifieke urgenties, stelt Vewin voor om meer punten te geven als activiteiten ter verbetering van kwaliteit of beschikbaarheid in grondwaterbeschermingsgebieden of nabij innamepunten worden uitgevoerd.
- » Neem de bescherming van drinkwaterbronnen expliciet op in het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb), o.a. door het financieel stimuleren van de oprichting van agrarische collectieven in grondwaterbeschermingsgebieden die maatregelen nemen ter verbetering van de waterkwaliteit.
Aandachtspunt hierbij is dat in de S-MER wordt geconstateerd dat bij de huidige toepassing van het ANLb grote verschillen zijn in (de professionaliteit van) de aanpak. Voor het realiseren van betere milieueffecten is een professionaliseringsslag nodig (in combinatie met samenwerkingsinterventies). Dit moet worden gestimuleerd. Betrek het betreffende drinkwaterbedrijf bij het bepalen van maatregelen die effectief zijn om de waterkwaliteit en beschikbaarheid in het gebied te verbeteren.

- » Stel naast de aangekondigde *bufferzones rond Natura2000 gebieden* ook *bufferzones rond grondwaterbeschermingsgebieden* in waar deze niet samenvallen met Natura2000 gebied. Extensiveer de landbouw in deze bufferzones om meerdere doelen te halen, o.a. op het gebied van stikstof, CO², waterbeheer en waterkwaliteit. In NSP is aangegeven dat in bepaalde gebieden de uitdagingen extra groot zijn, dus dat via het GLB ingezet wordt op een gebiedsgerichte integrale aanpak in deze gebieden, waarbij extensivering van de landbouw plaatsvindt en boeren daarvoor gecompenseerd worden. In grondwaterbeschermingsgebieden is net als in Natura2000 gebieden ook sprake van grote uitdagingen, zeker op de hoge zandgronden die kwetsbaar zijn voor uitspoeling. Pas de gebiedsgerichte integrale aanpak dus ook hier toe, en zorg ervoor dat het beschikbare budget ook gebruikt kan worden ter stimulering van boeren om vrijwillig extensivering toe te passen. Betrek het betreffende drinkwaterbedrijf bij het opstellen van het integrale gebiedsplan.
- » Specifiek voor *nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden*: steun vrijwillige activiteiten via het NSP die verdergaan dan de wettelijke norm. Bouw hierbij voort op de verplichte maatregelen die in 7^e NAP (en addendum) zijn opgenomen. Zorg ervoor dat de waterkwaliteit in grondwaterbeschermingsgebieden zodanig wordt verbeterd dat het nitraatdoel hier tijdig wordt gehaald (gedurende de looptijd van het 7^e NAP, d.w.z. uiterlijk in 2025).

Andere maatregelen

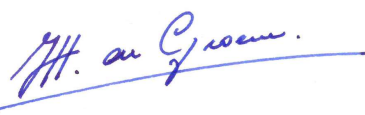
Natuurlijk kunnen de hiervoor genoemde maatregelen aangevuld worden met andere activiteiten/interventies die bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit. Denk aan de aanpak via LEADER, niet-productieve investeringen op (niet-)landbouwbedrijven (zoals inrichtingsmaatregelen tbv waterkwaliteits- en waterkwantiteitsbeheer), samenwerking t.b.v. voorbereiding en uitvoering van integrale gebiedsontwikkeling etc. Activiteiten die zorgen voor een betere bodemkwaliteit zorgen indirect ook voor een betere waterkwantiteit en -kwaliteit, en moeten daarom extra gestimuleerd worden. De biologische landbouw past al een groot aantal activiteiten toe die de bodem- en waterkwaliteit verbeteren. Op EU niveau is de ambitie om het areaal biologische landbouw uit te breiden. Sectorale steun en ondersteuning van vraagstimulerende maatregelen kunnen hieraan bijdragen.

Een belangrijke activiteit in relatie tot drinkwaterbronnen die al is opgenomen in het NSP betreft onafhankelijk advies voor boeren op het gebied van de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming (IPM), nutriëntenbeheer en duurzaam bodemgebruik. De interventie 'Kennisverspreiding en informatie' betreft verlenen van steun voor private adviesdiensten aan boeren, via vouchers en projectfinanciering, en steun voor praktijknetwerken, trainingen, workshops etc. Vewin pleit voor een stevige inzet op de uitvoering van deze interventie.

Vewin vindt het van belang dat er voldoende aandacht is voor monitoring; niet alleen van de realisatie van maatregelen door de sector (hoeveel boeren nemen welke maatregel op hoeveel ha.), maar ook van de milieueffecten. Conform aangegeven in de S-MER is in 2022 een nulmeting nodig om tot een goede effectbepaling te komen. Een tussentijdse evaluatie is van belang om tijdig bij te kunnen sturen als de voortgang van de uitvoering en de effectiviteit in relatie tot doelrealisatie onvoldoende is.

Natuurlijk ben ik graag bereid om onze punten in een gesprek toe te lichten als dat wenselijk is.

Met vriendelijke groet,

drs. J.H. de Groene
directeur